

Begränsningsåtgärderna för att hindra spridningen av den nya virusvarianten och bekämpa epidemin

Bakgrund

Social- och hälsovårdsministeriet har i enlighet med vad som förordades i statsrådets principbeslut av den 22 december 2020 uppdaterat handlingsplanen för hybridstrategin.

De nya varianter av SARS-CoV-2 som har upptäckts utgör ett nytt potentiellt betydande epidemiologiskt hot. Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) uppskattar i sin riskbedömning den 29 december 2020 att den nya varianten (SARS-CoV-2 med beteckningen VOC 202012/01) sprider sig betydligt snabbare än coronavirusets tidigare subtyper. Fastän dödligheten inte verkar öka kan den nya virusvarianten leda till en epidemi som sprids betydligt snabbare än förut, och på grund av det ökade antalet sjukdomsfall allvarligt hota hälso- och sjukvårdssystemets bärkraft. Den nya virusvarianten utgör följaktligen ett allvarligt nytt hot och dess spridning i Finland måste bekämpas effektivt. Med anledning av detta har handlingsplanen kompletterats den 26 januari 2021. Statsrådet har förordat kompletteringen genom sitt principbeslut.

De [åtgärdsrekommendationer](#) som ministerierna gav den 23 oktober 2020 med stöd av ministeriets handlingsplan av den 22 december 2020 som den föregående handlingsplanen gäller fortfarande. Handlingsplanen innehåller beskrivningar av epidemins tre faser, som styr bedömningen av behovet av rekommendationer och begränsningar och som används som stöd för beslutsfattandet på regional och nationell nivå. I rekommendationerna från den 23 oktober 2020 beskrivs å andra sidan de åtgärdshelheter som baserar sig på lagstiftningen och som rekommenderas i respektive epidemifas.

Syftet med kompletteringen av handlingsplanen är att stödja och utvärdera samt delvis kontrollera hur åtgärdshelheterna används i de nya situationer som de muterade virusen har orsakat eller eventuellt kan orsaka. Syftet med åtgärdshelheterna i kompletteringen av handlingsplanen är att motverka att epidemin accelererar på nytt och att de nya smittsammare varianterna sprider sig och att på så sätt få mera tid för att genomföra vaccinationerna samtidigt som årstidsväxlingarna motverkar till att bromsa epidemins framfart.

Åtgärderna ska genomföras i de situationer som beskrivs i planen och följa lagstiftningen om dem.

Behövliga åtgärder januari 2021

Enligt handlingsplanen ska myndigheterna med stöd av 6 § i lagen om smittsamma sjukdomar vidta omedelbara åtgärder efter att ha fått vetskap om förekomsten av eller risken för en smittsam sjukdom som kräver bekämpningsåtgärder. För att effektivt kunna hindra smittspridning måste åtgärderna enligt hybridstrategin vara preventiva och tillräckligt omfattande.

Handlingsplanen innehåller en beskrivning av den lagstadgade behörigheten i samband med genomförandet av åtgärder, av myndighetsrollerna och myndigheternas beslutsfattande samt av åtgärdernas art och innehåll.

När det regionala läget bedöms måste också smittläget i de omkringliggande områdena och det nationella epidemiläget beaktas. Mer omfattande åtgärder kan vara motiverade redan på epidemins basnivå i det fall att det nationella läget eller närområdenas epidemiologiska läge försämras. Om epidemin trots alla försiktighetsåtgärder visar tecken på samhällsspridning bör det införas mer övergripande och strängare regionala och riksomfattande rekommendationer och begränsningar. Det måste även finnas beredskap att höja vårdkapaciteten. Om samhällsspridning hotar är det motiverat att omedelbart vidta alla dessa åtgärder.

Restriktionerna får inte heller avvecklas för tidigt, utan rekommendationerna och restriktionerna ska lindras efter noggrant övervägande så att det inte uppstår nya smittokluster.

I nuläget, som epidemin fortfarande fortgår i stora delar av Finland och särskilt då det finns en risk att det muterade viruset sprids, är risken för en accelererande och omfattande spridning av epidemin uppenbar, och därför är det nödvändigt att de restriktioner på de olika epideminivåerna som gäller i regionerna hålls åtminstone på nuvarande nivå tills omfattningen av virusvariantens utbredning och effekten av de åtgärder som vidtas för att förhindra dess spridning har kunnat bedömas.

Enligt ministeriets rekommendation finns det tillsvidare tillräckliga skäl för de regioner som befinner sig i samhällsspridningsfasen att tillfälligt ta i bruk alla de åtgärder för samhällsspridningsfasen som kan hindra att epidemin eskalerar snabbt.

De viktigaste begränsningsåtgärderna i samhällsspridningsfasen:

- En så omfattande nationell rekommendation om användning av munskydd och distansarbete som möjligt samt att rekommendationerna följs i praktiken
- Frivillig stängning av statliga, kommunala och andra offentliga samfundens offentliga lokaler med hög smittrisk samt rekommendation om att privata aktörer ska stänga motsvarande lokaler
- Frivilligt avbrott i hobbyverksamheten i grupp för vuxna i verksamhet och lokaler inom den offentliga sektorn samt motsvarande rekommendationer för privata arrangörer
- Beslut om begränsning av offentliga tillställningar samt rekommendation om begränsning av privata tillställningar till högst 10 personer
- Fullskalig distansundervisning i högskolor och läroanstalter på andra stadiet

Dessa begränsningar och rekommendationer baserar sig på smittskyddsmyndigheternas och kommunernas lagstadgade uppgift enligt 9 och 6 § i lagen om smittsamma sjukdomar som gäller att bekämpa spridning av och förebygga smittsamma sjukdomar. Myndigheterna och kommunerna har med stöd av dessa bestämmelser både behörighet och skyldighet att vidta alla nödvändiga åtgärder på eget initiativ för att uppnå målet. De kan även utfärda omfattande rekommendationer till befolkningen och andra aktörer om frivilliga åtgärder. Begränsningen av offentliga tillställningar grundar sig på bestämmelserna i 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar. I situationer som sträcker sig över kommungränserna är det regionförvaltningsverket som fattar beslut.

Åtgärder som behövs när epidemin accelererar:

I kompletteringen av handlingsplanen beskrivs hur två olika situationer där epidemin accelererar kan se ut och åtgärdshelheterna för dessa situationer. Kriterierna och innehållen i åtgärdshelheterna för dessa situationer samt de sannolika konsekvenserna ger information som stöder myndigheternas beredskap.

Nödvändigheten av att införa åtgärderna och tidpunkten för införandet bedöms kontinuerligt i samarbete med de styrande instanserna (SHM, Institutet för hälsa och välfärd) samt de regionala myndigheterna. Med statsrådets medverkan ska social- och hälsovårdsministeriet också utfärda ett styrningsbrev i syfte att säkerställa att de regionala myndigheterna vidtar åtgärderna på lika grunder och på ett enhetligt sätt. Brevet ska innehålla en motivering av åtgärdernas nödvändighet och proportionalitet, beskrivningar av den planerade tidtabellen samt bedömningar av de epidemiologiska och övergripande konsekvenserna och av sättet på vilket uppföljningen ska genomföras. Tidtabellen bör beakta möjligheterna att genomföra de regionala åtgärderna i fråga.

Åtgärdshelheter:

Social- och hälsovårdsministeriet styr ett tidsbegränsat och fullskaligt införande av åtgärder för samhällsspridningsfasen:

Om epidemin hotar att accelerera eller om en ny virusvariant hotar att sprida sig kan ministeriet på basen av ett utlåtande från Institutet för hälsa och välfärd styra regionerna till att ta i bruk rekommendationerna och åtgärderna för samhällsspridningsfasen i en omfattning som är proportionerlig. I synnerhet för att minska risken för att virusvarianter sprider sig kan det vara motiverat att vidta vissa ytterligare åtgärder för samhällsspridningsfasen, för att på så sätt uppnå en snabb och effektiv minskning av sociala kontakter på önskvärt sätt. I kompletteringen av handlingsplanen beskrivs de ytterligare åtgärderna och kriterierna för dem noggrant. De regionala myndigheterna ska fatta beslut om de rekommendationer i enlighet med det förfarande och den behörighet som beskrivs i handlingsplanen av den 22 december 2020. För att inleda åtgärdshelheten krävs ett separat beslut av statsrådet.

När det gäller den hobbyverksamhet i grupp för barn och unga som avses i rekommendationerna ges närmare anvisningar av undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd. Undervisnings- och kulturministeriet kan ge närmare anvisningar och rekommendationer om organiseringen av undervisning via distansförbindelser. Undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd utreder vilka proaktiva åtgärder som ska vidtas till stöd för barn och unga så att de negativa effekterna för barns och ungas funktionsförmåga och välbefinnande kan minimeras.

Undantagstillstånd utlyses och begränsningar av den fria rörligheten införs: Undantagsförhållanden gäller och olika grader av begränsningar av den fria rörligheten införs utöver de åtgärder som nämns ovan. Det är fråga om en extrem åtgärd som är motiverad endast om alla de åtgärder som beskrivs ovan antingen har visat sig otillräckliga och det kan påvisas att epidemiläget utgör en omedelbar risk för att hälso- och sjukvårdens bärkraft överskrids eller om det av någon annan orsak är nödvändigt för att trygga befolkningens liv eller hälsa. Begränsningarna verkställs med stöd av den beredskapslag som gäller i undantagsförhållanden eller bestämmelserna i 23 § i grundlagen.

Kanslichef

Kirsi Varhila

Direktör

Jaska Siikavirta

Distribution

Institutet för hälsa och välfärd

Kommunerna, sjukvårdsdistrikten och samkommunerna

Regionförvaltningsverken

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

För kännedom

Aino-Kaisa Pekonen Social- och hälsovårdsminister

Krista Kiuru Familje- och omsorgsminister

Eila Mäkipää Statssekreterare

Saila Ruuth Statssekreterare

Jussi Saramo Undervisningsminister

Annika Saarikko Forsknings- och kulturminister

Haapajarvi Statsministerns specialmedarbetare

Lehikoinen Kanslichef

Statsrådets kansli

Finansministeriet/Avdelningen för utveckling av statsförvaltning

Justitieministeriet

Inrikesministeriet/Polisavdelningen

Polisstyrelsen

Landskapet Åland